

РЕЦЕНЗИЯ

На докторската дисертация на докторант **Мариела Димитрова Стоянова**

на тема:

„ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАЦИОННИ СТРАТЕГИИ В БИЗНЕСОРГАНИЗАЦИИТЕ
(МЕТОДИКО-ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ)“

за присъждане на образователната и научна степен "доктор"
по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Планиране“

Рецензент: проф. д-р Борислав Борисов,
профессионалено направление: 3.7. Администрация и управление и 3.8. Икономика,
адрес: София, ул. „Твърдишки проход“ 27, тел. 0886119336

Дисертационният труд на Мариела Стоянова на тема: „Внедряване на иновационни стратегии в бизнесорганизациите (методико-приложни аспекти)“ е в обем от 130 страници без приложенията и се състои от увод, 3 глави, заключение, списък на използвана литература с 120 источника и 2 приложения. В подкрепа на изложението са включени 28 фигури и 14 таблици.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Заглавието на дисертацията „Внедряване на иновационни стратегии в бизнесорганизациите“ (методико-приложни аспекти) е ясно формулирано и е в тясна връзка с докторската теза. Темата е особено актуална както в теоретичен, така и в практически план, тъй като методическите разработки с такава дълбочина не са толкова честа практика в специализираната литература в нашата страна и защото проучванията и анализите в тази област засягат само отделни аспекти на иновационните процеси в бизнесорганизациите, които са сложни, комплексни и често се управляват по метода на пробите и грешките.

Дисертацията се отличава със задълбоченост на извършените проучвания, вникване в същността на изследваните проблеми, обективен анализ и обосновани изводи. Докторантката демонстрира достатъчно добро познаване на основната литература и добрите практики в съответната област, може да анализира, систематизира и критично да осмисля различните теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда научно изследване, да прави аргументирани изводи и да обосновава предложенията си.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането се спазва традиционния подход при написването на подобен род трудове – първо се изясняват теоретическите постановки, свързани с изследването, на второ място се представят възможните подходи и модели за изследване, в т.ч. и собствена методика за внедряване на иновации в бизнес организациите, а на трето място се прави собственото проучване като се анализират данните от него и се разкриват възможностите и се правят предложения за усъвършенствания. Следван се класическата логическа схема – „теоретичен преглед - модел - научно изследване“.

Основната цел, която си поставя докторантката е да предложи методика за успешно внедряване на иновации в съвременните бизнес организации и да извърши аprobация на нейните възможности за повишаване на конкурентоспособността.. Основната цел е декомпозирана на *шест изследователски задачи*, които очертават логичните стъпки на изследването. Целта и задачите са коректно формулирани.

Обект на изследване са иновациите и иновационните стратегии за развитието на дейността на бизнесорганизациите, а *предмет* - методико-приложните аспекти на внедряването на иновационните стратегии, разгледани в контекста на стратегическото планиране и управление в българските организации.

Във връзка с формулираната цел е и *изследователската теза*, която докторантката заявява намерения да потвърди и тя е, че успешното внедряване на иновационни стратегии в българските фирми изисква използването на адекватна методика, която да осигури прецизно обвързване на началната с целевата стратегическа позиция на бизнес организациите. Нейното активно прилагане ще благоприятства обоснованото формулиране и внедряване на иновационните стратегии, което ще води до успешно решаване на комплексни проблеми при обновяване на дейността, до улеснена реализация на иновационните проекти и планове и до цялостно увеличаване конкурентоспособността на фирмите.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В *първа глава* е представено разбирането за иновации и класификация на иновациите и иновационните стратегии. Последователно са представени актуалните направления в развитието на иновациите – отворените, подривните и устойчивите иновации, систематичното изобретателско мислене, дизайн мислене и Lean методология, и са описани техните предимствата и недостатъци. Разгледани са голям брой интерпретации и класификации на видовете иновации, както и различни виждания за факторите, които стимулират или възпрепятстват внедряването на нововъведения. Направен е анализ на стратегическия иновационен процес като са откроени негови основни характеристики. По-задълбочено са представени организационния и продуктовия иновационен процес поради съществената роля, която заемат във всяка бизнес организация. Направен е преглед на съвременни концепции и идеи по отношение на разбиранията за реинженеринг като подход за управление на процесите и на иновационния бизнес модел като концепция, чрез която организацията има възможност да очертае своите стратегически перспективи.

Във *втора глава* е предложено изграждане на стратегическа базова конструкция под формата на комбинация от стратегически алтернативи, което е основание за създаване на стратегически иновационни профили на бъдещ етап от процеса по внедряване на нововъведенията. Разработена е и е представена методика, с която да се постигнат успешни резултати. Основните етапите на методиката са:

- Етап 1. Анализ на външната иновационна среда;
- Етап 2. Анализ на вътрешната иновационна среда, иновационен одит;
- Етап 3. Създаване на предварителни условия за иновационната стратегия;
- Етап 4. Стратегическо планиране;
- Етап 5. Анализ на релевантността;
- Етап 6. Формулиране на стратегия;
- Етап 7. Създаване на организационни условия за реализиране на стратегията;
- Етап 8. Изпълнение на стратегията чрез реализация на иновационния план;
- Етап 9. Мониторинг и контрол на изпълнението;
- Етап 10. Отчитане на изпълнението;
- Етап 11. Актуализация.

Всеки от етапите е съпроводен от кратко описание и коментари. Методиката е описана и чрез flowchart, представен в приложенията.

Пак в тази глава са разгледани различни възможности за финансиране на иновациите като предпоставка за добро качествено и количествено обезпечаване на процеса по внедряване им. Направен е преглед на видовете организационни структури и тяхното влияние върху реализацията на проект

В *третата глава* е описано емпиричното изследване на практиката на бизнесорганизациите в областта на иновационните стратегии. Обособени са някои съществени изводи относно процеса на внедряване на иновационни стратегии.

Предложен е иновационен бизнес модел на фирмите в ИТ сектора.

Направено е проучване на нагласите на бизнеса за прилагане на разработената методика за внедряване на иновационни стратегии, в резултат на което са дефинирани няколко области на подобреие, които могат да се използват на етап разработване на инструкции за внедряване на методиката, което остава извън целите на дисертацията.

Разгледала е как могат да се използват силните и слабите страни на различните организационни структури при институционализация на иновациите в рамките на една фирма.

Всяка една от трите глави завършва с основни изводи.

В *заключението* на дисертацията докторантката отново се връща към поставените в увода цели и задачи, за да отчете тяхното изпълнение и да потвърди поставената изследователска теза.

Дисертационният труд е добре балансиран, фокусиран и целенасочен. Научните проблеми са ясно формулирани, а научните тези и предложения - добре обосновани. В езиково и стилово отношение работата е добра, като могат да се направят някои бележки относно слятото изписване на думата бизнесорганизации, цитирането и пренасянето на нов ред на една и съща логическа мисъл, което ненужно накъсва текста. Определенията „иновативен“ и „иновационен“ се използват едновременно и то с еднакъв смисъл, докато трябва да се знае, че „иновативен“ означава нов, оригинален, а „иновационен“ е определение за нещо, което се отнася за иновациите. В този смисъл „иновативен модел“ означава нов модел, а иновационен модел – модел на иновации.

Докторантката има необходимите публикации по дисертацията – учебни материали, статии и доклади.

Авторефератът дава ясна представа за съдържанието на научния труд.

Справката за приносите правилно представя научните постижения на докторантката.

Информационната карта е попълнена правилно.

3. Научни и научно-приложни постижения в дисертационния труд

Приемам претенциите на докторантката за наличието на следните научни и научно-приложни приноси в дисертацията:

1. Разгледани са и критично са оценени голям брой класически и съвременни концепции, направления, течения и етапи в процеса на еволюция на разбиранятията за иновации.

2. Изведени са специфики на внедряването на иновации в бизнес организациите, като процесът е разгледан в контекста на концепциите за отворени, подривни, устойчиви иновации и иновационните подходи като мислене фокусирано върху дизайна на иновацията и Lean методологията.

3. Разработена е методика на внедряване на иновационни стратегии в бизнес организациите в единадесет взаимосвързани етапа, които включват набор от методи и техники за тяхното изпълнение.

4. Проведено е емпирично изследване на състоянието на иновационната среда в МСП в България. Изведени са благоприятни и неблагоприятни фактори, влияещи върху внедряването на нововъведения в бизнес организациите и е направена оценка на разбиранятията за иновационните процеси и стратегии. Проучени са нагласите на бизнеса към използване на методика за внедряване на иновационни стратегии.

5. На база наблюдения и анализи е разработен иновативен бизнес модел на фирмите от IT сектора в България. Моделът допринася за откряване на основни логически взаимовръзки в сектора, чрез които се планира създаването на стойност.

Като основен принос приемам разработената методика за внедряване на иновационните стратегии във фирмите, която авторката правилно посочва, че е една логическа рамка, описваща последователността от стъпки при тяхното внедряване, но трябва да се прилага гъвкаво, като се адаптират спрямо възможностите на всяка отделна фирма.

4. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

1. На Фиг. 4. Класификация на основни типове иновации, която би трябвало да претендира за пълнота, не присъстват описаните в точка 1. затворени, подривни и устойчиви иновации;

2. На места като „нови“ се представят не чак толкова нови тези, напр. на стр. 52 се казва: „Друга нова тенденция в разбирането за иновации, която е представена е систематичното изобретателско мислене“;
3. Текстът за мястото на България в световните класации, по отношение на иновациите, можеше да бъде изведен в отделна точка, а не да бъде представен в т. 1 на Трета глава - Базова стратегическа конструкция, където стои като отделен логически елемент;
4. Макар и рядко срещано, на отделни места текстът изглежда подходящ по-скоро за учебни материали, предназначени за обучение на студенти, отколкото за сериозен научен труд, напр. описането на стр. 75 на показателите NPV и IRR;

5. Обобщено заключение и становище

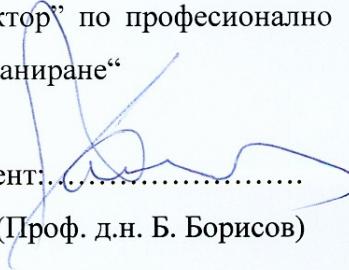
В заключение може да се каже, че дисертацията е цялостно, задълбочено и добросъвестно научно изследване в актуална и значима научна област, съдържа съществени научни и научно-приложни приноси в областта на иновациите, икономиката на знанието и регионалната конкурентоспособност.

Докторантката познава достатъчно добре основната литература и добрите практики в съответната област, може ясно да формулира изследователски проблеми, да анализира, систематизира и критично да осмисля различните теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда научно изследване, да прави аргументирани изводи и да обосновава предложения за подобрене на управленската практика.

Личните ми впечатление за докторантката се градят както на прочита на дисертацията, така и на съвместната ни работа в Катедра „Стратегическо планиране“ на С А „Д. А. Ценов“ Свищов и те са еднозначни – тя притежава качествата на учен, който може самостоятелно да изследва, анализира и оценява научни факти, да прави изводи и препоръки в областта, в която се специализира.

Считам, че дисертацията съответства на изискванията на ЗРАС, поради което с пълна убеденост препоръчам на научното жури да гласува за присъждането на Мариела Димитрова Стоянова на образователна и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма 05.02.17. „Планиране“

13.08.2018 г.

Рецензент:

(Проф. д.н. Б. Борисов)